

CIRKUSZI AKROBATIKA

Alaputatási és szakmódszertani periodika

Memento 1945-1970*

Háborús időkben minden művészeti ág megbénul. Az artistaművészet gyakorlásához azonban talán leginkább szükségesek a nemzetközileg konszolidált életfeltételek.

Magyarországon a II. világháború kezdetén bezárultak a határok, nem lehetett többé külföldön fellépni. Minden épkézláb embert katonai szolgálatra köteleztek és a szórakozóhelyek nagy többsége bezárt, mert hiszen a légitámadások, ágyúzások alatt senki sem járt szórakozni. Így aztán a nagyszámú magyar artistagárdának idehaza nagyon kevés munkalehetőség állt rendelkezésére, a létfenntartáshoz szükséges minimális lehetőségek sem voltak biztosítva, sok világvizonylatban elismert artistaszám ment tönkre.

A háború után az újjáépítés elsődleges feladata a termelőüzemek, a lakóházak felépítése volt, a szórakozóhelyek helyreállítása csak később kezdődhetett el.

Így az idehaza maradt artisták nagy része kénytelen volt nehéz fizikai munkát vállalni, ezért lehetetlen volt produkciójuk színvonalának megőrzése, ezenkívül a háború után a határok még hosszú ideig zárva maradtak, pedig a külföldi szereplés az artista számára létkérdés.

Magyarországon egyszerűen nem volt olyan fórum, ahol foglalkoztak volna az artisták problémáival és a Magyar Artista Egyesület legcsekélyebb mértékben sem tett eleget az artisták jogos követeléseinek.

Az artisták rendszeres foglalkoztatása ismeretlen volt Magyarországon, ki-ki saját ügyességétől, szerencsésjétől függően tudott szerződést szerezni. Az artisták minden lehetőséget megragadtak a fellépésre. Így pl. felléptek a különböző katonai parancsnokságok rendezvényein, tömbmultságokon, utcabálokon, kávéházakban és még szerencsés eset volt, ha az állandóan romló adópengő helyett élelmiszert kaptak fizetségül. Ebben az időben Magyarországon már a dolgozók többsége szakszervezetbe tartozott, ahol érdekeit képviselték, az artista szakmában azonban ilyen nem volt. A magyar artisták nem igen politizáltak, mert bizonyos politikai nézetek hátrányt jelentettek volna a külföldi szerepléseknél, másrészt pedig állandóan a mindennapi kenyérért való harc foglalta le őket.

Az viszont közismert, hogy az artisták, ha nem is tudatosan, de a gyakorlatban internacionalisták voltak, olyan értelemben, hogy fajra, nemre, színre és nemzetiségre való tekintet nélkül csak az artista, az ember számított, hogy mit produkál és milyen színvonalon. Lehetett bármilyen színű, fajú, nemzetiségű, ha jó artista volt, mindenki becsülte és elismerte.

1947 elején az artisták között is megindult egy bizonyos fokú mozgolódás, melynek az volt a célja, hogy az artistákat szakszervezetbe tömörítse. Ismert és ismeretlen artisták vállalták az agitátor szerepét, gyűléseket szerveztek, agitáltak. Az első gyűlést a Paulay Ede utcában, a kommunista párt helyiségében tartották. A gyűlésre sokan elmentek, de még többen távolmaradtak. Ez bizonyos fokig érthető is volt, hiszen a Magyar Artista Egyesület vezetősége a munkaadókkal karöltve természetesen mindent megtett, hogy az embereket távoltartsa ezektől a gyűlésektől. Fenyegetőztek, megfélemlítették az embereket és kilátásba helyezték, hogy nem kötnek szerződést a gyűlés résztvevőivel. Nagy volt a tét, a szó legszorosabb értelmében a kenyérről volt szó!

Hamarosan megtudtuk, hogy a szervezők aláírásokat gyűjtene a szakszervezetbe való belépéshez, aztán jött a hír, hogy a szakszervezet megalakult és a Vilma királyné úti Zenész Szakszervezet székházának alagsorában működik.

Az artisták között nagy volt a mozgolódás, hiszen a megalakult szakszervezet olyan követelésekért harcolt,

mint például a művészeti ágban hallatlanul nagymérvű munkanélküliség csökkentése, a bérek rendezése, a megszégyenítő konzumálás megszüntetése.

Persze, mint minden alapvető változásért folyó küzdelemben, a lelkesedés hevében nagyon sok irreális gondolat is felvetődött, amelyeknek akkor még semmi reális alapjuk nem volt, így pl. a szórakoztató üzemek, a magánvállalkozók és bevételeik ellenőrzése a szakszervezet által.

Beléptem a szakszervezetbe és hamarosan különböző bizottságokban (vizsga, klub, egyéb) vettem részt. Másfél évig tevékenykedtem a fiatal artista-szakszervezetben és tanúja voltam a szakszervezeti vezetők akkori önzetlen, sőt önfeláldozó munkájának. Ez a munka soha meg nem álmódott lehetőségek kezdetét jelentette a magyar artista társadalom részére.

1948-ban, külföldi szerződést vállalva, legálisan elhagytam az országot és húsz év múlva, véglegesen hazatértem. Külföldi tartózkodásom ideje alatt csak a külföldön szereplő artistáktól értesültem a magyar artisták életében bekövetkezett változásokról. Többször volt alkalmam a magyar cirkuszegyüttesek műsorait megtekinteni. Látnom kellett a nagyarányú művészi fejlődést és azt, hogy honfitársaim saját autóval és campinggel rendelkeznek. Elmondták, hogy Magyarországon állami cirkusz és varieté van, állandó fix havi fizetést kapnak, külföldi szerződések alkalmával pedig valutában napidíjat is.

Hazaérkezésem után meggyőződhettem mindezek valóságáról. Itthon láttam a kiinduló cirkuszok műsorait, az Állami Artistaiskola növendékeinek bemutatóit és jóleső érzéssel töltött el az a tudat, hogy valamikor a kezdet kezdetén én is azok közé tartoztam, akik tettek valamit azért, hogy ma már külföldön a magyar artisták legjobb ajánlólevele az, hogy magyar artisták.

*A *PORONDON... a magyar artistaművészet 25 éve* A Magyar Cirkusz és Varieté Igazgatósága, Párt és Szakszervezete kiadványa (1969. novemberében meghirdetett pályázatára érkezett pályaművekből) 41-43. o.

megjelenik minden negyedévben